

สรุปสาระสำคัญจากเวทีรับฟังความเห็น
เรื่อง กฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ
ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐
วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๒
ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ หลักสี่ กรุงเทพฯ

๑. ความเป็นมาของเวทีรับฟังความเห็นฯ

จากสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๑ มติที่ ๑.๔ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการกำหนดนโยบายการเจรจาการค้าเสรี” ที่ได้รับความเห็นชอบโดยคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) และคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ได้รับทราบและมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการนั้น

ตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ พ.ศ.๒๕๕๑ ที่เสนอให้ คสช.

- ๑) จัดตั้งกลไกคณะกรรมการศึกษาและติดตามการเจรจาการค้าระหว่างประเทศที่มีผลกระทบทั้งด้านบวกและลบต่อสุขภาพและนโยบายสุขภาพ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการศึกษาและติดตามการเจรจาการค้าระหว่างประเทศและตรวจสอบผลกระทบทั้งด้านบวกและลบที่เกิดจากความตกลงที่มีผลบังคับใช้ไปแล้ว สำหรับนำไปสู่การเสนอแนะเพื่อพัฒนาปรับปรุงและเยียวยา ทั้งนี้ให้กลไกนี้มีอิสระจากกลไกที่ทำหน้าที่ในการเจรจาการค้า
- ๒) ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเสนอร่างกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการ จัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรค ๕ โดยให้มีกระบวนการรับฟังข้อคิดเห็นและนำข้อเสนอของภาคประชาสังคม ไปพิจารณา

นอกจากนี้ มติดังกล่าวยังมีข้อเสนอให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรวิชาการ องค์กรวิชาชีพ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในทุกภาคส่วนทุกระดับและภาคีสมาชิกสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ดำเนินการเข้าร่วมอย่างแข็งขันในการร่างกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา๑๙๐ วรรค ๕ โดยมุ่งเน้นให้เกิดกลไกที่จะรับฟังความเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมและผลักดันให้หน่วยงานของรัฐ นำร่างการจัดทำหนังสือสัญญาตามมาตรา๑๙๐ ของรัฐบาลมารับฟังความคิดเห็นของประชาชนในวงกว้างอย่างเร่งด่วนที่สุดด้วย และปรากฏว่าขณะนี้มีการร่างพระราชบัญญัติจัดทำความตกลงหรือหนังสือสัญญาระหว่างประเทศอยู่ถึง ๓ ฉบับ ได้แก่:

- ๑) ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดย กระทรวงการต่างประเทศ
- ๒) ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคชาติไทย
- ๓) ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดย กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชนหรือฉบับภาคประชาชน

โดยรัฐบาลได้นำร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดย กระทรวงการต่างประเทศเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคประชาธิปัตย์อีก ๑ ฉบับ แต่ด้วยเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติที่นำเสนอยังมีประเด็นที่เป็นคำถามอยู่มาก ในที่สุดรัฐบาลได้ขอถอนร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับกลับไปพิจารณาใหม่

ขณะเดียวกัน กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (เอฟทีเอ วีโอทซ์) ก็ได้้นำร่างพระราชบัญญัติการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ (ฉบับประชาชน) พร้อมด้วยรายชื่อประชาชน ๑๑,๐๐๐ รายชื่อ เสนอต่อ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร (นายสามารถ แก้วมีชัย) และได้ขอให้มีการชะลอการพิจารณาร่างของรัฐบาลเพื่อให้ร่างของภาคประชาชนได้เข้ารับการพิจารณาในคราวเดียวกันด้วย

นอกจากนี้คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ยังได้มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า หรือการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ โดยมี นายแพทย์ ชูชัย ศุภวงศ์ เป็นประธาน เพื่อให้ความเห็นต่อร่างกฎหมายที่เสนอโดยหน่วยงานภาครัฐ ว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับเจตนารมณ์และบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร

ดังนั้น เพื่อเป็นการติดตาม ทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติทั้งสาม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ จึงได้ร่วมกับกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ และแผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดเวทีรับฟังความเห็นเรื่อง กฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรค ๕ ขึ้น เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ หลักสี่ กรุงเทพฯ มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น ๗๓ คน ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ สถาบันวิชาการ และองค์กรภาคประชาชน

๒. วัตถุประสงค์

๑) เพื่อสร้างความเข้าใจต่อสาธารณะถึงสถานการณ์ แนวโน้ม ความคาดหวังเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ

๒) เพื่อสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐ นักวิชาการ ภาคประชาสังคม/ธุรกิจ และภาคีเครือข่ายผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสื่อมวลชนและผู้สนใจทั่วไป ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับ บนฐานความรู้ที่ได้มีการศึกษาของภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อเสนออย่างสร้างสรรค์สำหรับการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๘ กำหนดให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายที่ทำหน้าที่อย่างเป็นอิสระขึ้น เพื่อศึกษาและเสนอแนะ การจัดทำกฎหมายที่จำเป็นต้องตราขึ้นเพื่ออนุวัติการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และจัดทำกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรปฏิรูปกฎหมายขึ้น โดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายที่ได้รับการแต่งตั้งมี ศ. ดร. คณิต ฌ นคร เป็นประธาน

๓) เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและสนับสนุนประชาชนให้ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๕๐ รวมทั้งพ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อสร้างสุขภาวะที่ดีในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ของประเทศ

๔) เพื่อขับเคลื่อนและติดตามมติข้อเสนอจากสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๑

๓. สรุปประเด็นนำเข้าสู่สำคัญสู่เวทีรับฟังความเห็น

๑) ร่างพระราชบัญญัติฉบับของรัฐบาล ที่เสนอโดย กระทรวงการต่างประเทศ

นำเสนอโดย ผู้อำนวยการกองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ (นายอรรถพร บูรณเศรษฐ์)

ในร่างพระราชบัญญัติของรัฐบาลที่เสนอโดย กระทรวงการต่างประเทศ ผู้อำนวยการกองสนธิสัญญา ชี้แจงว่า ร่าง พระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๙๐ ซึ่งมีกระบวนการและแนวคิด ดังนี้

(๑) ร่างพระราชบัญญัติฯ ไม่ได้กำหนดค่านิยมของหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจหรือสังคมอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันทางการค้าการลงทุน และงบประมาณอย่างมีนัยสำคัญไว้ เนื่องจาก เห็นว่า จะเป็นการลงรายละเอียดมากเกินไป ซึ่งจะทำให้ขาดความยืดหยุ่น จึงใช้วิธีกำหนดแนวทาง คือ ให้ คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดโดยพิจารณาจากข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งทาง กระทรวงการต่างประเทศจะเป็นหน่วยงานที่รวบรวมข้อคิดเห็นจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อพิจารณา

(๒) กำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นผู้จัดทำมีการศึกษาวิจัยโดยใช้หน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นอิสระ เนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นผู้เข้าใจประเด็นในหนังสือสัญญาที่ดีที่สุด สำหรับการเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัย / รับฟังความคิดเห็นประชาชนให้ผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศเป็นหลัก แต่เปิดช่องให้ใช้สื่ออื่นด้วยตามสมควร

(๓) เสนอกรอบการเจรจาให้รัฐสภาเห็นชอบ โดยให้นำผลการศึกษาวิจัยและความคิดเห็นประชาชนเข้ามาประกอบด้วย

(๔) เผยแพร่ร่างความตกลงสุดท้าย (final agreed text) ต่อประชาชน และเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและอนุมัติการลงนามในหนังสือสัญญา แล้วเสนอให้รัฐสภาเห็นชอบ หรือเสนอให้รัฐสภาเห็นชอบก่อนลงนามหากหนังสือสัญญามีผลทันทีที่ลงนาม

๒) ร่างพระราชบัญญัติฉบับที่เสนอ โดย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

นำเสนอ โดย ดร.รัชดา ธนาดิเรก ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์

พรรคประชาธิปัตย์เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เนื่องจากเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฯของรัฐบาลยังคงมีช่องว่างอยู่ จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติฯของพรรคเข้าไปเพื่อใช้เป็นฉบับเปรียบเทียบให้มีการปรับปรุงร่างฯ ของรัฐบาลให้ดีขึ้น โดยพรรคประชาธิปัตย์มีแนวคิด ดังนี้

- (๑) ร่างพระราชบัญญัติฯ ควรมีความชัดเจน โปร่งใส เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฯ ที่เสนอโดยรัฐบาลถือว่ายังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ เช่น การระบุให้รับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ ซึ่งเป็นข้อจำกัด เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจริง ๆ เช่น เกษตรกร ไม่ได้สามารถเข้าถึงได้ ฉะนั้นจึงจะไม่เกิดประสิทธิผล ดังนั้นร่างของพรรคประชาธิปัตย์จะระบุชัดถึงเรื่องของการมีส่วนร่วมได้จริงและอย่างทั่วถึง
- (๒) การลงนามในสัญญาจะต้องก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และเมื่อเกิดผลกระทบด้านลบแล้ว จำเป็นที่จะต้องมีการรักษาเยียวยาอย่างถูกต้อง ซึ่งข้อมูลสนับสนุนมีความสำคัญมาก โดยข้อมูลจะได้มาต้องมาจากการวิจัยที่ถูกต้อง ดังนั้น หน่วยงานที่จะเข้ามามีบทบาทในการทำงานวิจัยควรเป็นหน่วยงานหรือสถาบันที่มีความเป็นกลาง เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งประเด็นนี้ต่างจากร่างพระราชบัญญัติฯ รัฐบาลซึ่งกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับการเจรจาเป็นผู้หาข้อมูลและทำการวิจัยเอง โดยหากเป็นเช่นนี้อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน และไม่แน่ใจว่าการลงนามในสัญญาจะเป็นประโยชน์กับพี่น้องประชาชนได้อย่างแท้จริง
- (๓) ช่วงเวลาของการทำวิจัยถึงผลกระทบนั้น ควรมีการทำวิจัยหลังลงนามในสัญญาด้วย เพื่อติดตามว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจะเป็นเช่นไรบ้าง ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฯ ที่เสนอโดยพรรคประชาธิปัตย์นี้จะให้ความสำคัญกับการเยียวยาต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยมาตรการในการเยียวยานั้นต้องทำอย่างบูรณาการ โดยเฉพาะการบูรณาการเรื่องกองทุนต่าง ๆ ที่จะใช้ในการเยียวยา
- (๔) ประเด็นเรื่องนิยามที่ไม่มีการระบุไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ ของรัฐบาลนั้น ควรมีกลไกชัดเจนเพื่อมาทำหน้าที่พิจารณาว่า กฎหมายฉบับใดเข้าข่ายที่จะต้องเข้าสู่รัฐสภาเพื่อพิจารณา ไม่ใช่ให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศและคณะรัฐมนตรี

๓) ร่างพระราชบัญญัติฯ ที่เสนอ โดย กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน

นำเสนอโดย นายจักรชัย โฉมทองดี กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (เอฟทีเอ ว็อทซ์) ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความสำคัญและมีความสอดคล้องกับมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย โดยมีกระบวนการและแนวคิด ดังนี้

- (๑) กระบวนการจัดทำร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ นอกจากการรับฟังความเห็นจากเครือข่ายประชาชนแล้ว ยังได้มีการรับฟังความเห็นจากภาคธุรกิจ หอการค้า ภาควิชาการและองค์กรอิสระต่าง ๆ ด้วย
- (๒) หลักการในภาพรวมนั้นให้ความเคารพต่ออำนาจฝ่ายบริหารว่าควรเป็นฝ่ายริเริ่มและดูแล แต่ในส่วนของการทำการวิจัยและรับฟังความคิดเห็นนั้นควรที่จะมีหน่วยงานกลางเป็นผู้ดำเนินการ

ในส่วนของการเสนอเรื่องนิยามหนังสือสัญญา นั้น ให้มีการกำหนดเกณฑ์สำคัญ ๆ เพื่อให้ได้เป็น Positive list ออกมาเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดว่าหนังสือสัญญาใดบ้างต้องดำเนินการตามกฎหมายนี้ และมีกลไกให้คณะรัฐมนตรีสามารถเสนอแนะเพิ่มเติมได้โดยผ่านคำแนะนำของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเกณฑ์ดังกล่าวเทียบเคียงกับพันธกรณีของไทยมีอยู่กับองค์การการค้าโลก (WTO) หรือความตกลงพหุภาคีอื่น ๆ ว่าหากสูง

- กว่าก็น่าจะถือว่าเข้าข่ายต้องเข้ารัฐสภา ซึ่งถ้ากำหนดในชั้น พระราชบัญญัติฯ จะถ่วงถ่วงและลงรายละเอียดได้มากกว่าการมีเวลาพิจารณาเพียง ๑๕ วัน ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ของรัฐบาล
- (๓) ข้อสรุปประเด็นที่เสนอโดยร่างพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ได้แก่
- (๓.๑) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดทำแผนการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศเสนอต่อรัฐสภา ในลักษณะแผน ๔ ปี และแผนประจำปี โดยครอบคลุมนโยบาย เป้าหมาย ผลที่คาดว่าจะได้รับ และประมาณการค่าใช้จ่าย หากหนังสือสัญญาที่จะจัดทำไม่อยู่ในแผนฯ ให้ คณะรัฐมนตรีเสนอแผนการจัดทำดังกล่าวต่อรัฐสภาในทันที
- (๓.๒) ให้รัฐบาลแต่งตั้งหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เข้ามาอยู่ในคณะเจรจา และอนุญาตให้มีผู้แทนจากหน่วยงาน/องค์กรที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ในการเจรจาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคู่ภาคีว่าจะยินยอมได้เพียงใดและอย่างไร
- (๓.๓) ขอบเขตการศึกษานั้นควรมีการศึกษาครอบคลุมในหลายมิติ นอกเหนือจากมิติทางเศรษฐกิจ เช่น มิติทางด้านสุขภาพ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้มีการเตรียมการและวางแผนในเรื่องการเยียวยาผลกระทบ เนื่องจากบทเรียนที่ผ่านมา การเจรจาเอฟทีเอ ไทย-อินเดีย พบว่ายังขาดการศึกษาถึงผลกระทบในมิติวัฒนธรรม
- (๓.๔) งานวิจัยควรบริหารโดยกลไกหรือองค์กรที่เป็นกลาง เนื่องจากที่ผ่านมา หน่วยงานเจรจาไปว่าจ้างองค์กรให้ทำการศึกษาวิจัยและหลายครั้งสร้างความไม่ยอมรับ ดังนั้นจึงเสนอให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นผู้บริหารงานวิจัย โดยหน้าที่ของหน่วยงานเจรจาคือส่งร่างข้อตกลงและวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยให้ สกว. พิจารณาและดำเนินการบริหารจัดการงานวิจัยต่อไป
- (๓.๕) การทำวิจัยและรับฟังความคิดเห็นนั้น เสนอให้ศึกษาทั้ง ๒ ช่วง คือ ช่วงแรก ศึกษาผลกระทบและรับฟังความคิดเห็นก่อนเริ่มทำการเจรจา และ ช่วงที่สอง ศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากข้อตกลงที่ได้มีการตกลงกันแล้ว (final agreed text) และรับฟังความคิดเห็นในข้อความดังกล่าว เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของรัฐสภา ซึ่งจะได้ประโยชน์ในเรื่องการเตรียมการเพื่อวางแผนการเยียวยาผู้ที่จะได้รับผลกระทบไปด้วย โดยการทำการวิจัยในช่วงที่สองนี้ร่างพระราชบัญญัติฯ ของรัฐบาลไม่ได้กำหนดไว้
- (๓.๖) การรับฟังความคิดเห็นนั้น เสนอให้มีผู้บริหารจัดการรับฟังความคิดเห็นที่เป็นกลาง ทั้งนี้ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติน่าจะเป็นองค์กรที่เหมาะสมองค์กรหนึ่ง
- (๓.๗) กระบวนการรับฟังความคิดเห็น ควรให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในภายหลัง ดังนั้นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นไม่ควรใช้เพียงช่องทางทางอินเทอร์เน็ตเท่านั้น
- (๓.๘) เรื่องการติดตามผลกระทบหลังจากที่หนังสือสัญญามีผลบังคับใช้แล้ว เสนอให้ต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง เช่น ติดตามเป็นช่วงระยะเวลาทุก ๓ ปีในช่วงแรก และทุก ๕ ปีในช่วงถัดไป เป็นต้น

ดังนั้น หากทำได้ตามข้อเสนอข้างต้น รัฐสภาจะได้รับข้อมูลและเอกสารแบบสรุปที่ได้รวบรวมเอาผลการศึกษาวิจัยและผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไปประกอบการพิจารณา ซึ่งจะช่วยให้ฝ่ายนิติบัญญัติทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๔) มุมมองต่อร่างพระราชบัญญัติฯ ทั้ง ๓ ร่าง

นำเสนอโดย ผศ.จันทจิรา เอี่ยมมยุรา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- (๑) ยอมรับว่าการเขียนมาตรา ๑๙๐ วรรคสองตามรัฐธรรมนูญยังมีความบกพร่องบางจุด โดยเฉพาะการกำหนดให้ขั้นตอนและกระบวนการตามมาตรา ๑๙๐ วรรค ๓ และ ๔ ให้ไปใช้กับหนังสือสัญญาตามวรรคสองทุกประเภท ซึ่งไม่เหมาะสม ที่ถูกต้องควรแบ่งหนังสือสัญญาตามวรรคสองออกเป็น ๒ วรรค คือ วรรคที่เกี่ยวกับหนังสือสัญญาในกลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่ กลุ่มหนังสือสัญญาที่มีมาแต่เดิมในรัฐธรรมนูญเก่า (มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ ฯลฯ) กับวรรคที่เกี่ยวกับหนังสือสัญญาในกลุ่มที่สอง ได้แก่ หนังสือสัญญาที่บัญญัติขึ้นใหม่ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ (ความมั่นคงเศรษฐกิจสังคมกว้างขวาง, มีผลผูกพันการค้าการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ, งบประมาณอย่างมีนัยสำคัญ)
- (๒) หากดูตามเจตนารมณ์แล้ว การกำหนดขั้นตอนและวิธีการทำหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๙๐ วรรค ๓ ถึง ๕ นี้จะใช้กับหนังสือสัญญาในกลุ่มที่สองเท่านั้น เนื่องจากเห็นว่าหนังสือสัญญาในกลุ่มที่หนึ่งนั้นไม่จำเป็นต้องใช้กระบวนการดังกล่าว เพราะมีขั้นตอนวิธีการทำซึ่งกระทรวงการต่างประเทศมีความเชี่ยวชาญอยู่แล้ว ดังนั้น จะทำอย่างไรให้มีการตีความให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้กับหนังสือสัญญาในกลุ่มที่สองนี้เท่านั้น
- (๓) มีความเห็นสอดคล้องกับหลักการในร่างฯ ของ FTA Watch ในประเด็นที่ว่าหากสามารถระบุนิยามของหนังสือสัญญาในพระราชบัญญัติฯ ได้ชัดเจนว่าจะใช้กับหนังสือสัญญาประเภทใดแล้ว ก็ควรระบุหรือกำหนดให้ชัดเจนลงในพระราชบัญญัติฯ ไปเลยเพื่อตัดปัญหาการตีความ เช่น หนังสือสัญญาที่เกี่ยวกับการเจรจาการค้าเสรีทวิภาคี (Bilateral Free Trade Agreement) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การนิยามอาจทำแบบปลายเปิดเพื่อเปิดช่องให้สามารถเพิ่มเติมประเภทของหนังสือสัญญาที่ต้องการให้อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัตินี้ในอนาคตได้ โดยมอบหมายหน้าที่นี้ให้กับองค์กร เช่น คณะกรรมการประสานงานการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศทำหน้าที่ในการกำหนดประเภทหนังสือสัญญาเพิ่มเติมจากที่นิยามไว้แล้ว เพื่อให้กฎหมายมีวิวัฒนาการไปพร้อมกับสังคม
- (๔) เรื่องของการศึกษาวิจัยผลกระทบนั้น ควรศึกษาถึงมิติอื่นนอกเหนือจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้แก่ มิติทางสังคม วัฒนธรรม ฯลฯ กล่าวคือควรต้องศึกษาเรื่องผลกระทบต่อระบบกฎหมายภายในประเทศด้วย ซึ่งรวมถึงการออกกฎหมายใหม่และการแก้กฎหมายเดิม โดยควรที่จะต้องรายงานให้รัฐสภาทราบตั้งแต่ต้น ซึ่งในทางอ้อมก็จะช่วยให้รัฐสภาให้การสนับสนุนในช่วงที่รัฐบาลเสนอ กฎหมายฉบับใหม่ ๆ ภายหลังจากนี้ เนื่องจากรัฐสภารับทราบมาตั้งแต่ต้นแล้ว และยังเป็นการเคารพต่ออำนาจการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติอีกด้วย

(๕) มีความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรที่จะต้องมีคณะกรรมการร่วมของรัฐสภา เพื่อกลั่นกรองและให้ความเห็นต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญาระหว่างประเทศทั้งหมดที่จะต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภา รวมทั้งควรต้องมีการจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติสำหรับหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องเจรจาทำหนังสือสัญญา และคู่มือสำหรับสมาชิกรัฐสภา เพื่อช่วยสนับสนุนการทำงานของสมาชิกรัฐสภาในการพิจารณาให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา และเพื่อช่วยให้รัฐสภาพร้อมทำงานในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างดี

๔. สรุปความเห็นจากที่ประชุม

ประเด็นที่ ๑ เรื่อง ประเภทของหนังสือสัญญาที่เข้าข่ายมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญฯ

ที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายที่ให้กำหนดนิยามและประเภทของหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่เข้าข่ายมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญฯ ให้ชัดเจนไว้ในกฎหมายเพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติ แทนที่จะให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดและกระทรวงการต่างประเทศให้ข้อเสนอแนะ โดยการกำหนดนิยามนั้นควรให้นิยามในลักษณะกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาหรือกำหนดบัญชีรายการหนังสือสัญญาเท่าที่กำหนด หรือที่เรียกว่า Positive list คือหนังสือสัญญาที่เข้าข่ายอย่างไรก็ตาม ผู้อำนวยการกองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ(นาย อรรถพล บุราณเศรษฐ) ตั้งข้อห่วงใยว่า หากกำหนดรายละเอียดมากเกินไป อาจทำให้ขาดความยืดหยุ่นและทำให้เป็นปัญหาในการนำมาปฏิบัติจริง และหากประเทศไทยมีกระบวนการทางกฎหมายภายในประเทศที่ล่าช้า อาจส่งผลให้ต่างประเทศเลือกที่จะไม่เจรจากับไทย ซึ่งจะทำให้ไทยเสียโอกาสได้

สำหรับหนังสือสัญญาใดที่อยู่นอกเหนือจาก หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบเกี่ยวกับดินแดนอาณาเขตหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ และหนังสือสัญญาที่มีเนื้อหาใด ๆ ซึ่งการบังคับใช้จะต้องมีพระราชบัญญัติรองรับ ที่ประชุมเห็นร่วมกันให้มีกลไกทำหน้าที่พิจารณาโดยให้เป็นกระบวนการที่ฝ่ายบริหารเสนอจากข้อสรุปความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นส่งให้ฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาภายในเวลาที่กำหนด

ทั้งนี้ ที่ประชุมมีข้อเสนอให้มีกลไกเฉพาะเพื่อวินิจฉัยว่าเอกสารใดที่เข้าข่ายมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญฯ และควรเข้าสู่ที่ประชุมรัฐสภา เช่น กลไกคณะกรรมการร่วมของรัฐสภา

ประเด็นที่ ๒ เรื่อง หน่วยงานที่ควรมีหน้าที่ศึกษาวิจัย และช่วงเวลาที่ควรทำการศึกษาวิจัย

๒.๑ หน่วยงานที่ควรมีหน้าที่ศึกษาวิจัยข้อมูลและผลกระทบในการจัดทำหนังสือสัญญา

ที่ประชุมเห็นร่วมกันที่จะให้หน่วยงานกลางที่มีความเชี่ยวชาญด้านการการศึกษาวิจัย เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) มาบริหารงานวิจัย โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- ๑) จะต้องมีการประเมินเฉพาะรองรับสำหรับหน่วยงานกลางเพื่อสนับสนุนให้ดำเนินการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะเรื่องการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นการเฉพาะ
- ๒) ควรมีหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับความสำคัญและคัดเลือกเรื่องที่จะทำการศึกษาวิจัย เนื่องจากอาจจะไม่สามารถทำทุกเรื่องได้

- ๓) การกำหนดกรอบการศึกษาวิจัย หรือการทำการศึกษาวิจัย ควรให้ผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

๒.๒ ช่วงเวลาที่ควรทำการศึกษาวิจัย

ที่ประชุมเห็นร่วมกันที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบทั้งก่อนและหลังการเจรจา (ก่อนเสนอกรอบการเจรจา, หลังลงนาม, หลังหนังสือสัญญาที่มีผลบังคับใช้) เพื่อประกอบการพิจารณาของรัฐบาลและรัฐสภา โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- ๑) ขอบเขตการศึกษาวิจัยต้องมีความครอบคลุมในมิติอื่นนอกเหนือจากตัวเลขทางเศรษฐกิจ เช่น การกระจายรายได้ ผลกระทบในเชิงสังคม ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
- ๒) ควรมีการศึกษาผลกระทบของหนังสือสัญญาต่อระบบกฎหมายภายในประเทศด้วย
- ๓) การทำการศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบจากหนังสือสัญญาที่มีผลบังคับใช้ไปแล้วนั้น ควรมีการศึกษาถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนการเยียวยา และการปรับตัวด้วย เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไปในอนาคต

ประเด็นที่ ๓ เรื่อง รูปแบบและช่วงเวลาของกระบวนการรับฟังความคิดเห็น

ที่ประชุมเห็นร่วมกันว่า กระบวนการรับฟังความคิดเห็นควรเปิดกว้างและโปร่งใสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วม และเป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้าน หลากหลายรูปแบบ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- ๑) ควรมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น ๒ ระดับ คือ เปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นในระดับประชาชนทั่วไป และการรับฟังความคิดเห็นเชิงลึกเฉพาะจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง โดยต้องเป็นเวทีเปิด ไม่จำกัดการรับฟังความคิดเห็นแค่เพียงผ่านทางระบบสารสนเทศเท่านั้น และควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นเพื่อความชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติ
- ๒) การรับฟังความคิดเห็นนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจในแต่ละประเด็นที่มีข้อสงสัยด้วย และให้นำความเห็นนั้นไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจของรัฐบาลและรัฐสภาในการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ
- ๓) ควรให้หน่วยงานกลาง เช่น สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สป.) เป็นองค์กรกลางในการดำเนินการจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็น

สำหรับประเด็นเรื่องช่วงเวลาในการรับฟังความคิดเห็นนั้น ที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นว่า ให้รับฟังความคิดเห็นทั้งก่อนการเจรจาและหลังการเจรจาเพื่อประกอบการตัดสินใจของรัฐบาลและรัฐสภา

นอกจากนี้ ที่ประชุมบางส่วนเสนอให้ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์ด้วย

ประเด็นที่ ๔ เรื่อง ผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงที่ได้ทำไปแล้วก่อนร่าง พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผล
บังคับใช้ และการเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้น

ที่ประชุมเห็นร่วมกันที่จะต้องมีการรองรับผลกระทบและมาตรการเยียวยาที่ชัดเจนและ
อย่างบูรณาการ โดยมีข้อเสนอ ดังนี้

- ๑) ให้ระบุถึงมาตรการเยียวยาของแต่ละประเด็นก่อนดำเนินการเจรจา ซึ่งมาตรการเยียวยา
ผลกระทบและแผนการปรับตัวของภาคส่วนต่างๆ ต้องเป็นส่วนหนึ่งในเอกสารประกอบการ
พิจารณาของรัฐสภา
- ๒) ให้มีการติดตามผลกระทบอย่างต่อเนื่อง และควรมีการบูรณาการเรื่องกองทุนเยียวยาต่างๆ
ให้มีการดำเนินการอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
- ๓) ควรที่จะให้มีคณะกรรมการกลางประสานงานหน่วยงานต่างๆ เพื่อบูรณาการการเยียวยา และ
กำหนดนโยบายให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการกำหนดนโยบายที่จะยิ่งซ้ำเติมปัญหา

นอกจากนี้ ที่ประชุมบางส่วนเสนอให้พิจารณาการจัดเก็บภาษีผู้ได้ประโยชน์จากหนังสือสัญญา
ต่างๆ เข้าสมทบในกองทุนเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยอาจมีกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติแยกออกมา
ต่างหาก และมีการเสนอให้ศึกษาผลกระทบของหนังสือสัญญาต่อระบบกฎหมายภายในประเทศอย่าง
รอบคอบด้วย และเสนอให้พิจารณาการมีกลไกการทบทวนและยกเลิกข้อตกลงต่างๆ ที่สร้างผลกระทบด้าน
ลบต่อประเทศโดยรวมด้วย

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ที่ประชุมเสนอให้มีการพิจารณารวมร่าง หรือ ปรับร่างของรัฐบาล โดยใช้ข้อเสนอของ
คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและการรับฟังความคิดเห็นครั้งนี้

คณะผู้สรุปรายงานการประชุม:

นางสาวกรรณิการ์ กิจติเวชกุล คคส.

นางสาวทิพิชา โปษยานนท์ สช.

นางสาววาไพลิน ช่อวิเชียร กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

กำหนดการเวทีรับฟังความเห็น
เรื่อง กฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ
ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐
วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๒
ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ หลักสี่ กรุงเทพฯ

๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐น.	ลงทะเบียน
๐๙.๐๐ - ๐๙.๑๕ น.	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดเวทีและแจ้งวัตถุประสงค์ของเวทีรับฟังความเห็น - สรุปสถานการณ์ แนวโน้ม ความคาดหวังต่อร่างกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ <p>โดย รองเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(นพ.ชาติรี เจริญศิริ)</p>
๙.๑๕ - ๑๐.๑๕ น.	<ul style="list-style-type: none"> - สะท้อนหลักการสำคัญ จุดเหมือน จุดต่างของ(ร่าง)“กฎหมายการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐” ทั้ง ๓ ร่าง <p>โดย ผู้แทนองค์กรผู้นำเสนอกฎหมาย</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ร่างรัฐบาล (นายอรรถพร บุราณเศรษฐ ผู้อำนวยการกองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงต่างประเทศ) ๒. ร่างพรรคประชาธิปัตย์ (ดร.รัชดา ธานาดิเรก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์) ๓. ร่างภาคประชาชน (นายจักรชัย โฉมทองดี กลุ่มศึกษาเขตการค้าเสรีภาคประชาชน) <ul style="list-style-type: none"> - ผลสรุปจากการวิเคราะห์ ร่าง กฎหมายของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายตาม มาตรา ๑๙๐ (ดร.จันทจิรา เอี่ยมมยุรา)
๑๐.๑๕-๑๒.๑๕	<p>เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอต่อ “ ร่าง กฎหมายการจัดทำหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐”</p> <p>ดำเนินรายการโดย : ดร.วิลาวรรณ มังคลธนกุล กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และ นายนิมิตร เทียนอุดม มูลนิธิเข้าถึงเอดส์</p>
๑๒.๑๕ - ๑๒.๓๐ น.	สรุปข้อเสนอที่เป็นความเห็นพ้องต่อ ร่าง กฎหมายการจัดทำหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ โดย นพ.ชาติรี เจริญศิริ
๑๒.๓๐	รับประทานอาหารกลางวัน

ผู้เข้าร่วมเวทีรับฟังความเห็นเรื่อง กฎหมายว่าด้วยการกำหนดชั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญา
ระหว่างประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

ผู้ดำเนินรายการ

๑. ดร.วิลาวัลย์ มังคละธนะกุล เลขาธิการกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
๒. คุณนิมิตร เทียนอุดม ผู้อำนวยการมูลนิธิเข้าถึงเอดส์

วิทยากร

๑. ผศ.รัชดา ธนาดิเรก พรรคประชาธิปัตย์
๒. ผศ.จันทจิรา เอี่ยมมยุรา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๓. นายจักรชัย โฉมทองดี กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (เอฟทีเอ วีโอทซ์)
๔. นายอรรถพร บุราณเศรษฐ กองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญา กระทรวงการต่างประเทศ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางสาวสารี อ๋องสมหวัง มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค
๒. นางสาวศจินทร์ ประชาสันต์ มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)
๓. นางสาวนภวรรณ งามขำ มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)
๔. นายนาถพงศ์ พัฒน์นัธชัย มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)
๕. นายศรัณย์ลาภ โสภณิก มูลนิธิพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
๖. นายทวิราป ตันติวงษ์ สมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์
๗. นางสาวโสภิตา แสงงาม สมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์
๘. นางสาวทัศนีย์ วีระกัตต์ เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก
๙. นางสาวบุญยืน ศิริธรรม เครือข่ายองค์กรผู้บริโภค
๑๐. นายบริพัตร ดอนมอญ เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ประเทศไทย
๑๑. นายนิลสุวรรณ ลีลารัตน์ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๑๒. นายชนธัญ สายยีนง สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
๑๓. นายสุขุม สมประสงค์ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
๑๔. นายปริญญา เปาทอง สมาคมไทยอุตสาหกรรมผลิตยาแผนปัจจุบัน
๑๕. นายสิทธิพร บุรณันท์ สหกรณ์โคนม
๑๖. นางสาวสุนนมาลย์ สิงหะ ชมรมศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน
๑๗. นายจักรกฤษณ์ พูลสวัสดิ์ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
๑๘. นางสาวอภิตา มีเดช นิตยสาร Way
๑๙. ผศ.วนิดา แสงสารพันธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ

๒๐.	ว่าที่ ร.ต.ธนวิชญ์ มหาพฤทธิ	วิทยาเขตกล้วยน้ำไ้
๒๑.	นายปรุพท์ รุจนธำรงค์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
๒๒.	นางลาวัลย์ สาโรวาท	คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒๓.	นางสาววรรณิการ์ กิจติเวชกุล	คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒๔.	นางเดือนเด่น นิคมบริรักษ์	มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
๒๕.	นายจิระวัฒน์ ปั้นเปี่ยมรัษฎ์	มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
๒๖.	นางสาวณัฐฐนิชา เอนกสมบูรณ์ผล	มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
๒๘.	ว่าที่ ร.ต.ทรงพล สงวนจิตร	มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
๒๙.	นายนิพนธ์ เอี่ยมสุภาษิต	โครงการศึกษาผลกระทบและมาตรการรองรับจาก การที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นภาคีสถิติสัญญา ระหว่างประเทศว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมพืชเพื่อ อาหารและการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย
๓๐.	นางสาวเพ็ญโฉม แซ่ตั้ง	สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓๑.	นายจิรานุวัฒน์ ธีญะเจริญ	สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม สำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓๒.	นางสาววารุณี ชลายนนาวัน	กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
๓๓.	นางอังคณา เฉลิมพงษ์	สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม สำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓๔.	นายราเชนทร์ ราชพิลา	กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
๓๕.	นางสาวอำพา วณิชชัชวาล	สำนักกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๓๖.	นางสาวขวัญชนก เทพวงศ์	สำนักกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๓๗.	นายชาญชัย บุญยวรรณ	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๓๘.	นายอเนก บุญญะ	สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย
๓๙.	นางสาวอัครา ปุคละนนท์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
๔๐.	นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๔๑.	นางสาวแก้วเกล้า อุทัยรัตนกิจ	สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร
๔๒.	นายนพคุณ สุนทรหงส์	สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร
๔๓.	นางมลฤดี พวงเงิน	สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ

๔๔.	นางสาวอิสริยาภรณ์ สมิเปรม	การสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
๔๕.	นายกฤษณพล วุฒิจันทร์	กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
๔๖.	นายไพโรจน์ แก้วมณี	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
๔๗.	นางสาวอารีกุล พวงสุวรรณ	สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข
๔๘.	นางงามเนตร เอี่ยมนาคะ	กองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข
๔๙.	นายธเรศ กรัษนัยวิวงศ์	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข
๕๐.	นายมหิตล อินฺไย	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์
๕๑.	นายรัชวิชญ์ ปิยะปราโมทย์	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
๕๒.	นางสาววทันยา สัตยวณิช	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
๕๓.	นายพิทยา โภยสกุล	กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
๕๔.	นายภาณุวัฒน์ กาทอง	กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
๕๕.	นายรองวุฒิ วีรบุตร	กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
๕๖.	นางสาวสุรัชญา พลาวงศ์	กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
๕๗.	นางสาวเพียงอ้อ วชิรประภาพงศ์	กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
๕๘.	นางสาววาวไพลิน ช่อวิเชียร	กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
๕๙.	นางวิลาวรรณ มังคละธนะกุล	กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
๖๐.	นางสาวสุรดา โมณะตระกูล	กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศ
๖๑.	นางสาวพีรัญญา โพธิเสถียร	องค์การเภสัชกรรม
๖๒.	นางสาวกิงกร นรินทรกุล ณ อยุธยา	องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย
๖๓.	นายวิวัติ สุขสวัสดิ์	สหภาพรัฐวิสาหกิจแรงงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
๖๔.	นายอดุลย์ เนนลิต	สหภาพรัฐวิสาหกิจแรงงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

๖๕.	นายชาติรี เจริญศิริ	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
๖๖.	นางอรพรรณ ศรีสุขวัฒนา	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
๖๗.	นายวิสุทธิ บุญญะโสภิต	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
๖๘.	นายนิพล ธนัญญา	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
๖๙.	นายธนิษฐ์ สุคนธนิกร	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
๗๐.	นางพลินี เสริมสินศิริ	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
๗๑.	นางสาวทิพิชา ไปษยานนท์	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
๗๒.	นายภคพงศ์ วงศ์คำ	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
๗๓.	นางสาวชลาลัย จันทวดี	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ